

Bæredygtig turismeudvikning i Nissum Fjord

Liburd, Janne; Tomej, Kristof; Menke, Birthe

Publication date:
2021

Document version:
Forlagets udgivne version

Document license:
CC BY-NC-SA

Citation for published version (APA):
Liburd, J., Tomej, K., & Menke, B. (2021). *Bæredygtig turismeudvikning i Nissum Fjord*. Naturpark Nissum Fjord.

Go to publication entry in University of Southern Denmark's Research Portal

Terms of use

This work is brought to you by the University of Southern Denmark.
Unless otherwise specified it has been shared according to the terms for self-archiving.
If no other license is stated, these terms apply:

- You may download this work for personal use only.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying this open access version

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details and we will investigate your claim.
Please direct all enquiries to puresupport@bib.sdu.dk

BÆREDYGTIG TURISMEUDVIKLING I NATURPARK NISSUM FJORD

Janne Liburd, Kristof Tomej og Birthe Menke
2021 Center for Turisme, Innovation og Kultur, SDU

BAGGRUND PILOTPROJEKTET HAR TIL FORMÅL AT FACILITERE BÆREDYGTIGE TURISME-UDVIKLINGSPROCESSER I 11 UDVALGTE DANSKE NATIONALPARKER OG NATURPARKER, HERIBLANDT NATURPARK NISSUM FJORD. PILOTPROJEKTET ER GENNEMFØRT AF PROFESSOR JANNE LIBURD, ADJUNKT KRISTOF TOMEJ OG PH.D.-STUDERENDE BIRTHE MENKE, CENTER FOR TURISME, INNOVATION OG KULTUR, SYDDANSK UNIVERSITET. DE TRE FORSKERE BLEV FØRST VIST RUNDT I PARKERNE, OG HAR EFTERFØLGENDE FACILITERET CO-DESIGNWORKSHOPS AF 3-4 TIMERS VARIGHED I PERIODEN 16/4 – 28/9, 2021.

FORMÅL OG PROCES Mere end 100 workshopdeltagere er udvalgt af de respektive parkers ledere, med opdrag til at invitere interessenter, der forholder sig til parken på forskellig vis, her iblandt dem, der ikke normalt taler sammen. Dette for at inddrage forskellige perspektiver på det samme – nemlig bæredygtig turismeudvikling i natur- eller nationalparken.

Alle workshops omfattede en dybere introduktionsrunde, hvor deltagerne blev bedt om at tage "Ja hatten" på. Dels for at skabe en anden, mere konstruktiv dialog og lytte aktivt til de andres interesser og perspektiver på bæredygtig udvikling og turisme. Det udfordrer vanetænkning, og at forslag bliver mødt med forbehold, som "ja, men..." eller "nej, det går nok ikke". Samtidig opbygges et mere tillids-

fuldt rum, til at frembringe latente muligheder for bæredygtig udvikling af turismen sammen med andre.

Dernæst skulle deltagerne kortlægge parken i fællesskab. På kreativ vis, og gennem forskellige forhandlinger, fremkom en visualisering af parkens natur og mangfoldige aktivitetsområder (stier, sommerhuse, camping, boligområder) samt eventuelle zoner. Ofte blev parkens grænser markeret fra begyndelsen af kortlægningen, men ikke alle steder. I stilhed placerede, og dernæst introducerede deltagerne en særlig medbragt genstand, objekt, eller artefakt de forbandt med parken. Denne runde tydeliggjorde mange, meget personlige relationer og værdier, som den enkelte forbandt med parken. Herigennem blev det tydeligt, at menne-

sker på forskellig vis identificerer sig med, relaterer til, ønsker at beskytte, men også at benytte parken. Dette uden at ødelægge parken, men helst at efterlade den i endnu bedre stand til fremtidige generationer.

For at konkretisere de gode intentioner, placerede nogle af workshopdeltagerne farvede prikker til at identificere de områder, hvor der ikke bør være nogen/flere/færre turister. Hermed kunne turisme adresseres ikke blot som noget der ødelægger, eller er i vejen, men være en del af løsningen i en mere bæredygtig udvikling. Gæstestyning, certificering, kvoter, nudging, bedre organisering og koordinering, samt krav til turismeaktører i parken blev fremhævet mange steder. Bekymringer for "Tivolisering" og "greenwashing" blev afløst af udvekslinger om lokal →

stolthed og ansvarlighed. Ikke blot på egen vegne, men som en fælles opgave for alle aktører i parken.

For meningsfyldt at relatere til hvordan turismen bør se ud i fremtiden, år 2050, tog nogle udgangspunkt i det værst mulige scenarie, og andre forestillede sig først et mindeværdigt, bedste besøg i parken. Forestillingerne påkalder refleksioner over konsekvenser for nutidige prioriteter. Hvad bør vi gøre nu, for at sikre en mere bæredygtig turismeudvikling i vores park?

BENYTTELSE OG BESKYTTELSE Bæredygtig udvikling blev ofte adresseret af deltagerne som et dilemma, eller spørgsmål, om balance mellem benyttelse og beskyttelse. Hvor mange besøgende kan der være i et bestemt område, uden at natur og dyreliv lider herunder ("carrying capacity"), var et gennemgående tema. Andre påpegede bæredygtighedsbegrebets kompleksitet, og ændring i betydning over tid: fra primært at være associeret med økologi, til noget grønt (f.eks. "Den Grønne Omstilling", "European Green Deal") til klimaforandringer og biodiversitet.

VORES GODE RÅD TIL DEN VIDERE PROCES

Her præsenterer vi de perspektiver, relationer, sammenhænge og muligheder, der opstod i workshoppen sammen med jer, og på tværs af de deltagende parker. Nederst følger specifikke anbefalinger til jeres videre arbejde med bæredygtig turismeudvikling.

SPIL HINANDEN BEDRE gennem samarbejde og konstruktiv dialog. Behold 'Ja hatten' på, for at findes

fælles muligheder baseret på gensidig tillid og fælles værdisæt om at passe på naturen, der hvor I har valgt at bo, og andre at besøge. Både nu- og i fremtiden.

Husk at natur ikke bare er natur! Mennesker ser, og har forskellige relationer til, i og med naturen. Uanset om man dagligt bærer uniform og logotøj, elsker naturen i sig selv, og/eller nyder de rekreative muligheder. I kerer jer alle om det samme, og ej blot for egen vindings skyld, men det er også en mulighed, så længe det ikke strider imod det fælles bedste.

Det handler om at ville tage ansvar for vores foranderlige verden sammen med andre. Begrebet "stewardship" udfordrer bæredygtighed med dets insisteren på at være om, og samtidig påvirke bedre samfundsforandringer, sammen med andre. Hvordan kan parkerne bidrage aktivt til friluft- og naturdannelse?

SE TURISME SOM ET MIDDEL måske ligefrem en 'driver' til en mere bæredygtig fremtid i og omkring parken. De, der identificerer sig med parken, og måske agerer som stewards, oplever stor glæde ved at engagere andre. Ved at dele og vise parken frem hjælpes forskellige, især nye grupper af besøgende med at lære, hvordan de kan være med til benytte og beskytte naturen. Samtidig har I sammen en god, måske ligefrem mindeværdig oplevelse, som man tager med sig.

Er det tydeligt for besøgende, også de der kommer på egen hånd, hvor naturen er sårbar, eller hvor gæsterne og turoperatørerne ikke må/bør være? Henviser I turister til hinanden og andre aktører, der bidrager til

bæredygtig turismeudvikling? Hvor er det hensigtsmæssigt at rumme flere besøgende? Kan de overhovedet komme til at bruge penge, til give tilbage på forskellig vis, til parken? Det kan givetvis understøttes af bedre koordinering af eksempelvis frivillige indsatser, donationer til øremærkede natur- og kulturprojekter, krav til aktører inden for parken, som understøtter en bæredygtig udvikling.

TRANSFORMATIONER mod en mere bæredygtig fremtid sker i de lokale, daglige interaktioner med andre, hvor mange begynder at ændre adfærd. I er værterne, der inddrager gæsten i at passe på parken – uanset om det er en anden borger, eller international turist. Arbejd sammen med interessenter uden for den traditionelle turismesektor, for at opnå forandringer, som ingen aktør eller organisation eller kommune ville kunne have opnået alene.

Der findes ikke en entydig løsning på, hvad bæredygtig turismeudvikling er i natur- og nationalparker. Skab forskellige muligheder og rum til at eksperimentere med bæredygtig turismeudvikling. Både med de, der repræsenterer struktur og formel organisering af parken. Og til at eksperimentere med alternative bæredygtighedsidéer. Her er det afgørende, ikke at se eksperimenter som noget der enten lykkes eller mislykkes, men som alle kan lære af, og forbedrer undervejs. Det fordrer også, at der monitoreres på såvel naturen som sociokulturelle aspekter af velvære, både i naturens tilstand, blandt flora og fauna, og lokalbefolkningen som lever med, på trods, og af turisme ■

5

FEM ANBEFALINGER TIL NATURPARK NISSUM FJORD

- Byg videre på det momentum, som workshoppen skabte, for at skærpe fælles forståelse af hvilken naturpark I gerne vil være nu og i fremtiden. Der var en markant fælles identifikation med, uegennyttig interesse i, samt ønske om handling, for bedre at både benytte og beskytte naturparken.
- Påskøn de seje ildsjæle, så de ikke brænder ud! Inviter en bred række aktører, herunder kultur- og kursussteder, der udtrykker interesse for at udvikle områderne i og omkring parken, så I sammen kan forbedre natur, biodiversitet og livskvalitet.
- Positioner besøgscenteret/centre som stedet, hvor man skal ind, for at komme ud i naturen på en bæredygtig måde. Mange besøgende, turister og turoperatører mangler 'natur-dannelse' og kendskab til den lokale kulturhistorie og -arv. Fokus på at styre gæster til udvalgte/ikke sårbare områder gennem målrettet kommunikation. Her er flere frivillige og ambassadører også vigtig.
- Geoparken er ny, og som nationalparken i Thy, internationalt kendte brands. Styrk beskyttelse og benyttelse af naturparken gennem fælles ansøgninger, eksempelvis til nye eksperimenter/projekter, og tilhørende tilladelser fra kommuner og Naturstyrelsen.
- Forfølg yngre målgrupper fra danske institutioner, der ikke vil have dårlig samvittighed over at flyve, og ikke kender til det vilde nære. Næste gang tager de deres forældre med.